

Om Olaus Petri kyrka

Olaus Petri

Olaus Petri kyrka i Örebro har fått sitt namn efter reformatorn Olaus Petri (Olov Pettersson) som föddes här i Örebro 1493.

Olaus och hans yngre bror Laurentius Petri (Lars Pettersson), född 1499, var båda elever till Martin Luther. I hans anda introducerade de gudstjänstfirande på folkspråket svenska istället för det hitintills brukade latinet och översatte också Bibeln från latin till svenska.

Olaus var under många år rådgivare och sedermera kansler åt kung Gustav I Vasa, brodern Laurentius blev vår första reformatoriska ärkebiskop och skrev den nya kyrkoordningen som antogs 1571.

Monumentet över bröderna av prof. Nils Sjögren, rest 1934, utgör blickpunkt när man närmar sig kyrkan söderifrån.

En man – en dröm – en kyrka

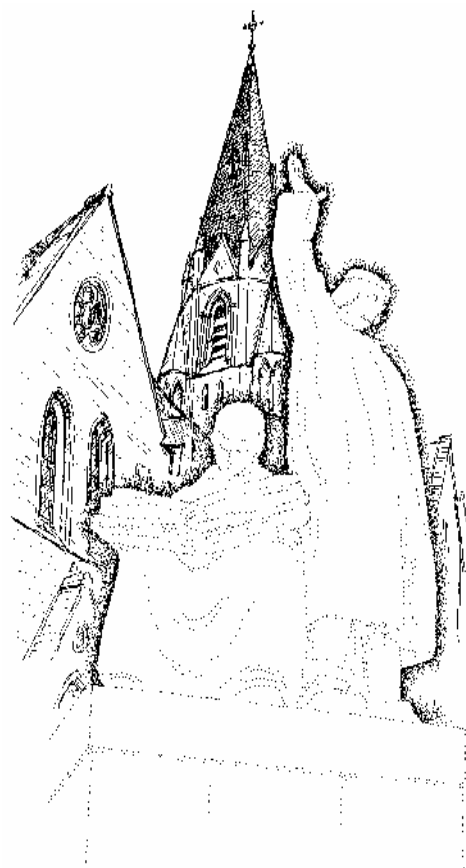
1912 stod kyrkan färdig efter nästan ett halvsekel av förberedelser. Mannen bakom verket var Adolf Kjellström (1834-1932). Redan 1862 framför han första gången tankarna på en ny kyrka för de norra stadsdelarna i Örebro.

År 1870 innehar Kjellström byggnadsnämndens uppdrag att förbättra och komplettera stadens karta, och i samband med detta reserverar han den plats i Sofiaparken där kyrkan 40 år senare skulle komma att byggas.

Kjellström förberedde även på andra sätt det kyrkbygge han var så övertygad om skulle ske: På egen bekostnad lät han hugga kalksten till den nya kyrkan i sin egen trädgård i Örebro. Bl.a. relieferna av Marie bebådelse och den blinde Bartimaos vilka nu sitter över sydportalerna.

Redan 1896 uppges de ursprungliga ritningarna ha varit klara, men det skulle dröja ända fram till 1903 innan förslaget presenterades i tryck. Kjellström samarbetade kring detta med den svenske arkitekten Axel Herman Hägg, hans medhjälpare den engelske arkitekten Edwin Dodgshun samt den i London verksamme konstnären Carl Almqvist.

Den 6 november 1908 påbörjades byggnadsarbetet och fjärde söndagen i advent 1912 invigdes så Olaus Petri kyrka i Örebro.

Förebilder och ideal.

Byggnaden ger sken av att vara betydligt äldre än sina 90 år. Förebilden är den fornkyrkliga basilikan från 300-talet, som utmärks av ett högt mittskepp och låga sidoskepp, samt ett upphöjt kor med avrundad absid.

Stilmässigt återspeglar kyrkan 1200-talets ideal. Murarna har romansk tyngd medan gotiken framträder i valvbågar, fönster och inredning.

Cistercienserordens grundare Bernhard av Clairvaux återfinns i altarskåpet, en erinran om klosterordens medeltida kyrkbyggen i t.ex. Varnhem i Västergötland. Koret i Olaus Petri efterbildar både Varnhem och Clairvaux.

Påverkan från Gotländsk medeltid finner man i dopfunten med sin karaktäristiska huv. Arkitekt Axel Herman Hägg hade vid ritningarnas tillkomst restaurerat domkyrkan i Visby och hämtade inspiration därifrån.

Genom Carl Almqvist, som designade glasmålningarna och väggdekorationerna i koret, tillfördes kyrkan mycket av engelsk stämning. Almqvist var anställd i firman Shrigley & Hunt som utfört kyrkans glasmålningar, och var nära knuten till "The Arts and Crafts movement" med frontfigurer som bl.a. William Morris, Augustus Pugin och Gabriel Rosetti. Se www.anc.gray-cells.com

Alla dessa traditionslinjer har sammanförts på ett självständigt och helgjutet sätt. Kyrkan har därför betecknats som ett av historieromantikens förnämsta verk i Sverige.

En livsvandring genom kyrkorummet

Förhallen är en symbol för paradiset, liksom koret för himlen. Däremellan går långhusets processionsväg, "livsvägen".

Kyrkorummet följer den tredelade dopbefallningen:

"Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar: döpa dem i Faderns och Sonens och den heliga Andens namn och lär dem att hålla alla de bud jag har gett er. Och jag är med er alla dagar intill tidens slut." (Matt 28:19-20)

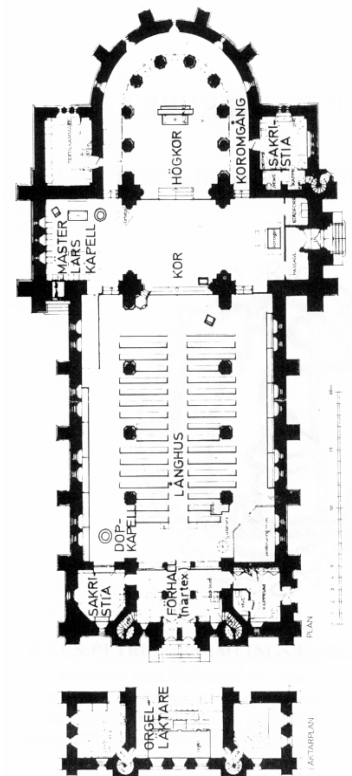
Döpa dem: Dopfunten placering vid kyrkans ingång lyfter fram dopets sakrament som det kristna livets födelse.

Lär dem: Predikstolen med kyrkobibeln står mitt i kyrkan som en erinran om Guds ords centrala plats i livet.

Jag är med er: Vid nattvardsbordet delar vi gemenskapen med alla kristna som gått före oss och som kommer efter oss.

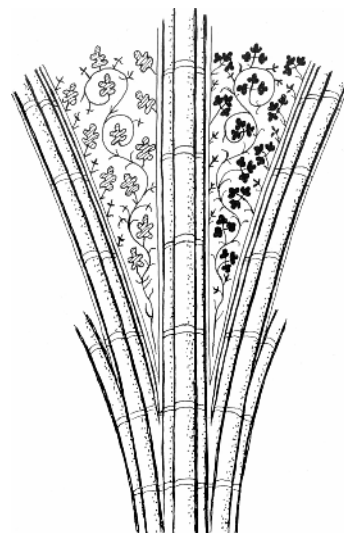

Genomsnittssnitt. Å. Öster.

Rummet och dess utsmyckning

De ursprungliga valvmålningarna från 1912 utfördes av C W Pettersson. Han kände troligen till Carl Almqvists skisser till kormålningar men utformade dem enligt eget tycke. Vid restaureringen 1938 avlägsnade man, i funktionalismens anda, alla dekorationsmålningar för att framhäva arkitekturens linjespel. Vid den senaste restaureringen 1987 rekonstruerades Petterssons målningar i långhuset. Koret däremot nymålades efter Almqvists kartonger, vilka påträffades i kyrkans arkiv. Dessa är daterade London 1911 och signerade "Förslag till dekor av Olaus Petri kyrkans kor."

Glasmålningarna i högkoret föreställer den segrande Kristus omgiven av Strängnäs stifts skyddshelgon apostlarna Paulus t.v. och Paulus t.h. I södra tvärskeppet finns det stora passionsfönstret med scener ur Jesu lidandes historia. Fönstren är ritade av Carl Almqvist och tillverkade av firman Shrigley & Hunt i Lancaster, England.

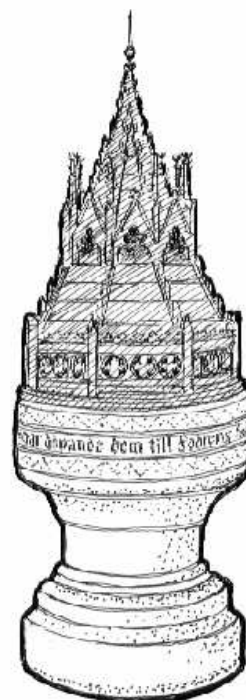
Triumfkrucifixet från 1935, ritat av arkitekt Knut Nordenskjöld, berättar om Jesus, som genom sin död på korset öppnar vägen till himlen. Stilmässigt efterbildar krucifixet medeltida guldsmedsarbeten, med tydlig inspiration från Gotland.

Altarskåpet är i ek, skuret av O Beckström, Arboga 1912 samt målat och förgyllt av Bror Drake 1915-17. Det är kanske det föremål i kyrkan som klarast bär nygotikens prägel.

Altaruppsatsen imiterar de senmedeltida retableerna och består av figurer insatt i ett rikt ramverk. Figureerna är efter modeller från England skurna av Eugén Hammarberg vilken också gjort altarkrucifixet. I mitten ser vi uppståndelsescenen flankerad av å ena sidan Stefanos och Johannes, å andra sidan Maria från Magdala och Maria, Jakobs och Joses moder.

Dopfunten i kalksten är placerad längst ned i västra delen av långhuset. Den anknyter till medeltida förebilder med cuppa, mellanstycke och fot. Cuppan är dekorerad med dopbefallningens ord huggna i relief. År 1919 försågs den med en hissbar huv efter gotländska förebilder. Efter att länge ha varit avlägsnad togs den åter i bruk vid restaureringen 1987. Vid väggen i väster finns en Mariabild, skuren av Maj Starck, även den tillkom 1987.

Kororgeln med 18 stämmor är av märket Troells Krohn (1974). Västläktarens orgel av Örebrofirman Setterqvist & son 1913, omfattade 27 stämmor, den byggdes ut till 32 stämmor 1946 av orgelfirman O Hammarberg i Göteborg och år 1991 renoverades den av firman J Mårtensson i Lund, omfattar nu 41 stämmor.

Klocktornet bär fyra klockor varav storklockan väger 1,2 ton. Tornets höjd är 53 meter.

Restaureringar

Olaus Petri kyrka har genomgått två stora restaureringar, 1938 under ledning av arkitekt Erik Fant och 1987 under ledning av arkitekt Jerk Alton. Vid den senare restaureringen återställdes mycket av den ursprungliga interiören och samtidigt anpassades kyrkan till den moderna gudstjänstens behov med flyttbart altare, ambo och altarring samt en mjukare ljussättning.

Gudstjänstliv

Olaus Petri präglas av ett rikt och varierat gudstjänstliv med många olika typer av gudstjänster och konserter.

Regelbundet återkommande gudstjänster:

Högmässa firas söndagar kl. 10.00

Veckomässor firas onsdagar 07.30 samt torsdagar 18.00

Completorium (aftonbön) onsdagar 20.30

Kyrkan är öppen för besök och enskild andakt:

Måndag, tisdag, torsdag kl. 10.00-15.00

Onsdag, fredag kl. 10.00-19.00

Lördag, söndag i samband med gudstjänst.

Vi som har ansvar för denna kyrkobyggnad önskar varje besökare en god stund här inne, en kraftsamling innan nya uppgifter väntar därutanför.

*Tack, o Gud, att i din kyrka,
våra fäders tempelgård,
du beskär oss ljus och styrka
och din trogna herdevård.
Än i helgedomens famn
samlar Jesu Kristi namn
en gemenskap omkring ordet,
dopets bad och nattvardsbordet.
(sv.ps 370, vilken sjöngs vid
kyrkans invigning 1912)*

Agneta Larsson, församlingspedagog